

POLITYKA MIEJSKA W POLSCE PRACE LEGISLACYJNE

Olgiard R. Dziekoński
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Infrastruktury

6 listopada 2009 r.

Polityka miejska czy polityka urbanizacyjna

**polityka miejska
urbanizacyjna = polityka**

- **ALE...** Polityka urbanizacyjna jest pojęciem szerszym znaczeniowo, ponieważ odnosi się także do obszarów wiejskich (*rural areas*) podlegających procesom urbanizacji.
- Obszary miejskiej urbanizacji są zbyt małe dla absorpcji presji urbanizacji.
- Tereny wiejskie otaczające region miejski muszą być włączone do sieci przepływów ludzi, pieniędzy, informacji, a także wymiany zasobów i dóbr.
- Polityka urbanizacyjna odnosi się do regionów wiejsko-miejskich.
- **Nowe partnerstwo miast i wsi** (Agenda Terytorialna)

Wyzwania dla działań w Polsce

- **Brak zasobów mieszkaniowych o odpowiednim standardzie** – średnio w Polsce na mieszkańca przypada 24,2 m² powierzchni mieszkaniowej (2008), natomiast w innych krajach europejskich: Francja 37,5 m² (2002), Niemcy 41 m² (2002)
- Nieunikniony **rozwój urbanizacji** w Polsce; presja urbanizacyjna
- **Kierunki migracji wewnętrznych** – z przewagą „do obszarów miejskich” i „do obszarów bardziej skoncentrowanej zabudowy” - potrzeba rozwoju transportu publicznego oraz lokalnych sfer usług publicznych
- **Istniejące dysproporcje społeczno-ekonomiczne** – osie zróżnicowania rozwoju w Polsce: wieś-miasto, wschód-zachód, metropolie-peryferie, zróżnicowania w ramach wielkich miast
- Pogłębiający się **chaos przestrzenny – fragmentyzacja zabudowy** (niedoinwestowanie obszarów śródmiejskich, rozpraszania się zabudowy, likwidacja terenów zieleni w obszarach zurbanizowanych, zawłaszczanie terenów rolnych, narastająca segregacja ekonomiczna i społeczna...)

Szczególna rola gminy w realizacji polityki miejskiej

1. Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r.: gmina to wspólnota samorządowa oraz odpowiednie terytorium; do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów.
2. W praktyce politykę miejską realizują podmioty gospodarcze, gmina odpowiada jedynie za inwestycje o charakterze publicznym oraz koordynację prowadzonej na jej terenie polityki miejskiej/urbanizacyjnej.
3. Ważnym celem polityki miejskiej jest wzmocnienie uprawnień (i kompetencji) samorządu a tym samym jego skuteczności i odpowiedzialności (*empowerment*).

Praktyka polityki miejskiej w Polsce

- **I Faza**: silna decentralizacja czyli przekazanie kompetencji samorządom (dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego stanowią ok. 50% budżetu państwa)
- **II Faza**: „lekki” interwencjonizm państwa: Krajowy Fundusz Mieszkaniowy, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, FRIK,
- **III Faza**: fundusze strukturalne m.in. na rewitalizację (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności), instrument Rozwoju Obszarów Miejskich JESSICA-współfinansowanie
- **IV Faza**: perspektywa 2013-2020 – terytorializacja polityk sektorowych, inżynieria finansowa zamiast dotacji, konieczność nowych źródeł finansowania ?

Ramy prawne dla polityki miejskiej; -aktualna sytuacja

1. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
2. Zasady prowadzenia polityki rozwoju (m.in. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju)
3. Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych oraz Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego
4. Ustawy sektorowe / plany sektorowe; rozwoju sieci drogowej, zarządzania nieruchomościami, gospodarki odpadami, założeń i planów zaopatrzenia w energię.....

Cele racjonalnej urbanizacji- wyzwanie dla polityki miejskiej

Priorytety Karty Lipskiej (rozwój zrównoważony)

1. Wykorzystanie zintegrowanego podejścia do rozwoju miast poprzez:
 - Tworzenie i zapewnianie wysokiej jakości przestrzeni publicznych
 - Modernizację sieci infrastrukturalnych oraz poprawę efektywności energetycznej
 - Aktywną politykę innowacyjną i edukacyjną
2. Zwrócenie szczególnej uwagi na kryzysowe dzielnice w kontekście miasta jako całości poprzez:
 - Utrwalenie urbanistycznych strategii oceny
 - Wzmacniania polityki w zakresie gospodarki lokalnej i lokalnego rynku pracy
 - Polityki aktywnej edukacji i szkoleń dla dzieci i młodzieży
 - Promocja skutecznego i korzystnego cenowo transportu

Cele racjonalnej urbanizacji c.d.

Zasady Nowej Urbanistyki (New Urbanism)

1. Wspólnoty sąsiedzkie oraz przestrzeń publiczna podstawowym elementem kształującym miasto
2. Dzielnice zwarte, projektowane z myślą o pieszych i transporcie publicznym (możliwość wyboru środka transportu oraz trasy podróży)
3. Ochrona terenów otwartych, terenów rolnych, terenów cennych przyrodniczo, piękna krajobrazu
4. Bogate wyposażenie dzielnic w obiekty pełniące funkcje publiczne, administracyjne i komercyjne, dostępne w zasięgu ruchu pieszego
5. Wspólnota zróżnicowana pod względem funkcji oraz składu społecznego (szeroki wybór typów i cen mieszkań)
6. Wspólnota o wysokim stopniu identyfikacji / utożsamiania się z miejscem zamieszkania,

Instrumenty polityki miejskiej; potrzeba nowych regulacji i praktyki

- Instrumenty planistyczne dla zintegrowanego rozwoju- koordynacja działań niezależnych podmiotów
- Instrumenty dotyczące organizowania procesu rozwoju – *instrumenty regulacyjne* (standardy urbanistyczne), *instrumenty organizacyjne* (instytucjonalizacja - tworzenie instytucji/agencji dla rozwoju urbanistycznego)
- Instrumenty realizacji rozwoju urbanizacji- *instrumenty zarządzania finansowego* (fundusze rozwoju urbanistycznego- gwarancje), *instrumenty gospodarki nieruchomościami* (m.in. obrót oraz zarządzanie nieruchomościami dla celów rozwoju - publiczne cele rozwoju *instrumenty zarządzania wiedzą i informacją* – wiedza profesjonalna(good practices, wymiana doświadczeń)
- Instrumenty monitoringu i kontroli – system statystyki i wskaźników

Zmiany legislacyjne

- Zmiany w Ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (zintegrowana procedura sporządzania planów miejscowych oraz suikzp, miejscowe przepisy urbanistyczne, standardy urbanizacyjne, podatki powiązane z planowaniem miejscowym, prognozowanie rozwoju lokalnego, wskaźniki monitorowania rozwoju ...)
- Prace legislacyjne w rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych (zmiany dot. najmu okazjonalnego; wsparcie równoległego tworzenia zasobów mieszkaniowych przez gminy, zasobów dotowanych z budżetu państwa; ułatwienia w dochodzeniu do własności lokali mieszkalnych przez osoby angażujące swoje środki w pozyskiwanie mieszkań na rynku; projekty dalszych zmian w programie „Rodzina na swoim”)
- Projekt ustawy O polityce miejskiej państwa i współpracy jednostek samorządu terytorialnego w tym zakresie (kształtowanie racjonalnej struktury funkcjonalno-przestrzennej, ochronę dziedzictwa kulturowego, podnoszenie spójności systemu osadniczego, poprawę ładu przestrzennego, Komitet do Spraw Polityki Miejskiej Państwa,
- Projekt ustawy O publicznym transporcie zbiorowym zasady organizacji transportu, plany transportowe, opłaty i pomoc publiczna
- Propozycja wprowadzenia nowych regulacji ustawowych aktywizujących proces budowy osiedli miejskich i rewitalizacji miast

Praktyka zintegrowanego planowania i zarządzania

Program pilotażowy

- **Cel:** sprawdzenie nowych form i instrumentów zarządzania rozwojem przestrzennym, a w dalszej kolejności reforma gospodarowania przestrzenią w Polsce (powstanie zintegrowanego systemu planowania i zarządzania)
- **Podmioty, do których skierowany jest pilotaż:** 16 jst (4 ośrodki metropolitalne, 4 miasta średniej wielkości, 4 miasta małe, 4 gminy wiejskie), jednostki wyselekcjonowane według stopnia reprezentatywności, aktywności inwestycyjnej (przy wsparciu funduszy unijnych) oraz potencjału organizacyjnego i gotowości współfinansowania udziału w projekcie (20%)
- **Efekt końcowy:** wdrożenie i przetestowanie nowych metod oraz opracowanie wzorcowych dokumentów formalnych; uzgodnienie zakresu i przeprowadzenie stosownych zmian legislacyjnych; opracowanie i wydanie podręcznika stosowania nowych metod planowania i zarządzania rozwojem przestrzennym; uruchomienie platformy e-learningowej oraz systemu stałego upowszechniania wiedzy i umiejętności w tym zakresie; przeszkolenie 120 trenerów

Spójność terytorialna wobec polityki miejskiej

- Polityka spójności – wymiar terytorialny jest trzecim filarem polityki spójności (obok gospodarczego i społecznego); polityka miejska należy do kompetencji dzielonych UE, co m.in. oznacza konieczność przyjęcia krajowych polityk miejskich poprzez państwa członkowskie UE
- Przejście od wymiaru regionalnego do wymiaru lokalnego